

ERTELENMİŞ VERGİ UNSURLARININ FİNANSAL TABLOLARA ETKİSİNİN İNCELENMESİ: BORSA İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA *

Doç. Dr. Merve KILIÇ KARAMAHMUTOĞLU**

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi
2022, 24(3), 594-619

ÖZ

Vergi mevzuatına göre hesaplanan mali kâr ile finansal raporlama standartlarına göre hesaplanan ticari kâr arasındaki farklılıklar sonucunda ertelenmiş vergi unsurları ortaya çıkar. Bu çalışma, Borsa İstanbul (BİST) 100 endeksinde listelenen mali kuruluşlar haricindeki işletmelerin 2011 ve 2020 yılları arasında raporladıkları ertelenmiş vergi unsurlarını incelemiş ve bu unsurların finansal tablolardaki etkisini analiz etmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, işletmeler çoğunlukla ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi geliri raporlamaktadır. Ayrıca, sonuçlar ertelenmiş vergi unsurlarının işletmelerin finansal yapı ve kârlılık oranlarını anlamlı bir şekilde etkilediğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Ertelenmiş Vergi, Finansal Tablolar, Finansal Yapı Oranları, Kârlılık Oranları, TMS 12

JEL Sınıflandırılması: H25, M40

* Makale Geliş Tarihi (Date of Submission): 16.06.2021; Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 18.02.2022

** Samsun Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü, merve.kilic@samsun.edu.tr, orcid.org/0000-0001-8480-2251

Atf (Citation): Karamahmutoğlu, M. K. (2022). Ertelenmiş Vergi Unsurlarının Finansal Tablolara Etkisinin İncelenmesi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24(3), 594-619. <https://doi.org/10.31460/953396>

THE ANALYSIS OF THE IMPACT OF DEFERRED TAX ITEMS ON FINANCIAL STATEMENTS: AN APPLICATION IN BORSA ISTANBUL

ABSTRACT

Deferred tax items arise due to differences between taxable income calculated based on tax regulations and accounting income calculated according to financial reporting standards. This study examines the deferred tax items reported by companies listed on the Borsa Istanbul (BIST) 100 index, excluding financial institutions, between 2011 and 2020 and analyzes the impact of these items on financial statements. According to the findings of the study, companies mostly report deferred tax assets and deferred tax income. Further, the results show that deferred tax items significantly impact companies' financial structure and profitability ratios.

Keywords: Deferred Tax, Financial Statements, Financial Structure Ratios, Profitability Ratios, IAS 12

JEL Classification: H25, M40

EXTENDED SUMMARY

PURPOSE AND MOTIVATION

Deferred tax items arise due to differences between taxable income, calculated based on tax regulations, and accounting income, calculated according to financial reporting standards. However, while prior studies mostly focused on accounting for deferred taxes, only a few empirical studies have been conducted on deferred tax items. Hence, this study fills this gap in the literature by empirically analyzing the impact of deferred tax items on companies' financial results. Consequently, the two primary objectives of this study are as follows: first, to examine the composition of the deferred tax items reported by companies listed on the Borsa Istanbul (BIST) 100 index, excluding financial institutions, and second, to determine whether these items impact financial ratios, namely, financial structure and profitability ratios.

METHODOLOGY

Accounting for income taxes is one of the most complex areas of financial reporting (Mear et al., 2020, p. 20). Hence, the International Financial Reporting Standards (IFRS) are likely to accelerate the process of the separation of taxable income and accounting income (Aisbitt, 2002, p. 96). Nevertheless, permanent and temporary differences between tax and book earnings arise due to the differences between tax regulations and accounting principles, and permanent differences arise when tax regulations and accounting principles

treat the various aspects of income or expenses in different ways (Poterba et al., 2007, p. 2). Permanent tax-book differences do not generate deferred tax assets or liabilities (Poterba et al., 2007, p. 2). The deferred tax items (i.e., deferred tax assets and liabilities) arise from temporary differences between amounts reported for tax and financial reporting purposes (Bauman & Shaw, 2016, p. 78).

Deferred tax assets and liabilities do not affect companies' liquidity ratios because they are classified as noncurrent in the statement of financial position (Ergin & Ayanoğlu, 2015, p. 79). However, the deferred tax items affect financial structure ratios. Additionally, as deferred taxes are recognized as deferred tax income or expense and included in profit or loss in the period, it affects profitability ratios such as return on assets (ROA) and return on equity (ROE). Therefore, using ratio analysis, prior studies show that deferred tax items have a significant impact on financial structure and profitability ratios (Ergin & Ayanoğlu, 2016; Yereli et al., 2012). Thus, based on the theoretical discussions and literature review, this study offers the following two hypotheses:

Hypothesis 1. Deferred tax items significantly affect companies' financial structure.

Hypothesis 2. Deferred tax items significantly affect profitability ratios.

This study uses content analysis to analyze the deferred tax items disclosed in companies' financial statements and footnotes for the period from 2011 to 2020. Hence, sampling of this study begins with companies listed on the BIST 100 index. Financial institutions are excluded from the initial sample due to their different financial reporting practices. Additionally, some companies were not continuously listed between 2011 and 2020, resulting in missing observations. Consequently, the final sample includes 66 firms and 626 firm-year observations. The data for this study are retrieved from corporate websites and the Public Disclosure Platform (PDP).

RESULTS AND DISCUSSION

While most of the sample firms operate in the manufacturing sector (63.64%), others operate in various sectors, including the wholesale and retail trade (10.60%), energy (7.57%), transportation, storage, and telecommunications (6.06%), mining and quarrying (4.55%), technology (4.55%), and education, health, sports, and other social services (3.03%).

The results show that while, on average, the amount of deferred tax liabilities is higher than deferred tax assets, companies reported deferred tax income in all sample years, excluding 2011 and 2018. Further, the results show that the number of companies reporting net deferred tax assets is higher than the number of companies reporting net deferred tax liabilities. According to the findings, deferred taxes mostly arise from

differences in the depreciation of tangible and intangible assets, provisions for employee benefits, valuation of inventories, provisions for doubtful receivables, and unused tax loss carry forwards.

To analyze the impact of deferred taxes on companies' financial structure, the ratios of deferred tax assets to total assets and deferred tax liabilities to total liabilities are calculated and assessed. The results show that the average percentage of deferred tax assets and liabilities are low, 1.58% and 1.94%, respectively. However, both the amount and percentage of deferred tax assets and liabilities have increased in recent years. The impact of the deferred tax items on the corporate financial structure is examined using the Wilcoxon signed-rank test. Here, the results show that leverage, when the deferred tax item is not recognized (58.68%), is significantly higher than leverage when it is recognized (58.64%), implying the positive role of deferred taxes on companies' financial structures. Furthermore, the findings show that most of the companies (58.55%) report deferred tax income, which, in turn, increases net income of the period. Finally, the impact of deferred taxes on net income and profitability ratios is analyzed using the Wilcoxon signed-rank test. The results indicate that average net income (368,430 thousand ₺), ROA (6.71%), and ROE (12.18%) when the deferred tax item is recognized are significantly higher than average net income (358,616 thousand ₺), ROA (6.40%), and ROE (11.18%) when it is not recognized, showing that deferred taxes have a significant positive impact on profitability ratios.

CONCLUSION AND IMPLICATION

Temporary tax-book differences resulting from differences between tax regulations and accounting principles give rise to deferred tax assets and liabilities. This study examines the deferred tax items reported by the companies listed on the BIST 100 index, excluding financial institutions, between 2011 and 2020, and analyzes whether these items impact financial statements. This study analyzes the recognized deferred tax assets and liabilities by using content analysis.

The findings of this study indicate that sample companies mostly report deferred tax assets and deferred tax income. The results show that when the deferred tax is not recognized, leverage is significantly higher than when it is recognized. Moreover, when deferred tax is recognized, profitability is higher than when it is not recognized. In summary, the findings show that deferred taxes positively and significantly impact financial structure and profitability ratios. While a large body of literature has focused on the concept of deferred taxes, few studies have provided empirical insight into the impact of the deferred tax items on financial statements. Hence, this study contributes to the literature by empirically documenting that deferred taxes have a significant impact on financial leverage and profitability. Companies use deferred taxes to manage their earnings and avoid a decline in earnings (Kasipillai & Mahenthiran, 2013). This study provides

significant implications for financial statement users, as it shows that companies are more likely to report deferred tax assets and deferred tax income as well as use deferred taxes to increase net income and profitability.

1. GİRİŞ

Vergi otoritesi, işletmelerin faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan gelirin en doğru şekilde vergilendirilmesini, sosyal ve toplumsal hedefler için uygun vergi politikalarının geliştirilmesini ve mali denetim için uygun koşulların sağlanmasını amaçlar (Tekşen, 2010, s. 298). Bu nedenle, vergi otoritesince bazı vergi istisna ve indirimleri uygulanabilir, bazı gelirler ve giderler farklı dönemlerde tanınabilir ve farklı değerlendirme ölçüleri kullanılabilir (Özkan, 2009, s. 98). Muhasebe ilkeleri açısından önemli olan ise işletme faaliyetleri sonucunda oluşan finansal bilgilerin işletmenin finansal durumunu en doğru ve gerçekçi şekilde yansıtmasıdır (Tekşen, 2010, s. 298). Farklı uygulamalar nedeniyle vergi mevzuatına göre hesaplanan kâr (mali kâr) ile muhasebe ilkelerine göre hesaplanan kâr (muhasebe kârı, ticari kâr) farklı tutarlarda gerçekleşebilir ve bu farklılıklar sonucunda ertelenmiş vergi unsurları ortaya çıkabilir. Ertelenmiş vergi ile ilgili hususlar TMS 12 Gelir Vergileri Standardı kapsamında düzenlenmiştir (KGK, 2019).

Ertelenmiş vergi oluşturan işlemlerin ve tutarlarının artması sonucunda ertelenmiş vergi unsurları finansal tablolar üzerinde gittikçe artan bir öneme sahip olmuştur (Ergin & Ayanoğlu, 2015, s. 79). Bu durum, bu kalemde izlenen unsurların ve tutarların incelenmesini önemli bir hale getirmektedir. Literatürde yer alan çalışmaların çoğunluğu ertelenmiş vergi unsurlarının muhasebeleştirilmesi konusu üzerinde yoğunlaşmışken, az sayıda çalışma ertelenmiş vergileri ampirik olarak incelemiştir. Ampirik olarak gerçekleştirilen çalışmaların ise çoğunlukla bir yılı kapsadığı, örneklemelerinde yer alan işletme sayısının az olduğu veya belirli bir sektöre odaklandığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, BİST 100'de mali kuruluşlar haricinde işlem gören tüm işletmelerin 2011-2020 yılları arasında yayınladıkları finansal raporlar ve dipnotlarında yer alan ertelenmiş vergi unsurlarını içerik analizi yöntemi ile inceleyerek literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Ertelenmiş vergi unsurlarının hem finansal durum tablosunda gösterilmesi hem de bu unsurların gelir ve gider etkilerinin finansal performansa yansıtılarak kapsamlı kâr/zarar tablosunda sunulması gerekmektedir. Dolayısıyla, ertelenmiş vergi unsurları finansal durum tablosunda varlık ve kaynak yapısını değiştirirken, kapsamlı kâr/zarar tablosunda raporlanan kâr tutarına da etki eder. Kâr, bir işletmenin faaliyet performansının ve verimliliğinin değerlendirilmesinde, hisse senedi fiyatlarının belirlenmesinde, vergilendirilmesinde ve kâr dağıtım politikasının kararlaştırılmasında çok önemli bir kavramdır (Akdoğan

& Sultanoğlu, 2018). Ertelenmiş vergi unsurları, kâr tutarlarını ve kârlılık oranlarını etkileyerek işletmelerin alacağı yönetimsel kararları, kâr dağıtım politikalarını ve vergilendirilme süreçlerini belirleyebilir. Bu doğrultuda, ertelenmiş vergi unsurlarının finansal tablolar üzerinde nasıl bir etki oluşturduğu ve işletmelerin finansal yapılarını ve kârlılık oranlarını ne yönde etkilediği önemli bir inceleme konusu olmuştur. Bu çalışma, ertelenmiş vergi unsurlarının finansal yapı ve kârlılık oranları üzerindeki etkisini istatistiki anlamlılık testleriyle analiz ederek literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Çalışmada, öncelikle ertelenmiş verginin finansal tablolar üzerindeki etkisi kavramsal açıdan ele alınmış ve sonrasında bu konu ile ilgili literatürde yer alan çalışmaların sonuçları aktarılmış ve çalışmanın hipotezleri geliştirilmiştir. Sonraki iki bölümde, çalışmanın örnekleme ve metodolojisi anlatılmış ve araştırmanın analiz ve tartışmasına yer verilmiştir. Son bölümde ise çalışmanın sonuçları belirtilmiş ve gelecekteki çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

2. ERTELENMİŞ VERGİ VE FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Vergi kanunları doğrultusunda hesaplanan mali kâr ile finansal raporlama standartlarının uygulanması sonucunda ortaya çıkan ticari kâr arasında sürekli ve geçici nitelikte farklar oluşabilmektedir. Sürekli farklar, vergi otoritesince kabul edilmeyen giderler ve vergiye tabi olmayan gelirlere kaynaklanan ve gelecek dönemlerde ortadan kalkmayacak olan farkları kapsamaktadır (Cengiz & Tosunoğlu, 2017, s. 68). Sürekli farklar, vergi kanunlarına göre hiçbir zaman vergiden düşülecek gider veya vergilendirilebilir gelir sınıfında yer almayacakları için ertelenmiş vergi hesaplanmasına konu olmazlar ve ertelenmiş vergi unsuru oluşturmazlar. Örneğin, trafik ve vergi cezaları gibi unsurlar işletmelerin varlıklarını azaltan ve kaynaklarından çıkışa neden olan bir etki oluşturduğundan muhasebe ilkeleri açısından gider olarak kabul edilirken, vergi mevzuatı açısından bu unsurlar hiçbir zaman gider kapsamında değerlendirilmez (Özkan, 2009, s. 98). Dolayısıyla, trafik ve vergi cezaları gibi unsurlar ticari kâr ve mali kâr arasında izleyen dönemlerde de kapanmayacak olan sürekli farklara neden olurlar ve hiçbir zaman vergiden düşülemeyecekleri için ertelenmiş vergi oluşturmazlar. Sürekli farka neden olan gelir kalemlerine ise iştirak kazançları örnek olarak gösterilebilir. İştirak kazançları muhasebe ilkeleri açısından gelir kalemi olarak kabul edilip gelir tablosuna yansıtılırken, vergi mevzuatı açısından gelir olarak değerlendirilmeyip vergi matrahına eklenmezler (Yereli ve diğerleri, 2012, s. 18). İştirak kazançları ticari kâr ve mali kâr arasında izleyen dönemlerde de ortadan kalkmayacak olan sürekli farklara neden olurlar ve vergi mevzuatına göre hiçbir zaman vergiye tabi gelir olarak sınıflandırılmayacakları için ertelenmiş vergi unsuru meydana getirmezler.

Geçici farklar ise bir varlığın veya borcun (yükümlülüğün) finansal tablolardaki defter değeri ile vergisel açıdan taşıdığı değer arasındaki farklardır (Dinç, 2007, s. 29). Vergisel açıdan taşınan değer, bir varlık ve yükümlülük unsurunun vergi mevzuatınca kabul edilen ve vergi matrahının tespitinde kullanılacak değeri ifade eder (Özerhan & Yanık, 2015, s. 529). Geçici farklar, indirilebilir geçici farklar ve vergilendirilebilir geçici farklar olarak iki farklı grupta izlenir. Bir varlığın vergiye esas değeri defter değerini aşarsa veya bir yükümlülüğün vergiye esas değeri defter değerinin altında bir değer olarak gerçekleşirse, aradaki fark indirilebilir geçici fark olarak nitelendirilir ve izleyen dönemlerde geri kazanılacak olan ertelenmiş vergi varlığı oluşturur (Gökçen ve diğerleri, 2011, s. 213). Diğer yandan, bir varlığın vergiye esas değeri defter değerinden daha az olarak gerçekleşirse veya bir yükümlülüğün vergiye esas değeri defter değerini aşarsa, aradaki fark vergilendirilebilir fark olarak nitelendirilir ve izleyen dönemlerde ödenecek olan ertelenmiş vergi yükümlülüğü oluşturur (Gökçen ve diğerleri, 2011, s. 210). Ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü unsurlarının ortaya çıkış nedenleri Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Ertelenmiş Vergi Varlığı ve Yükümlülüğü

Durum	Farkın niteliği	Sonuç
Varlıklar		
Vergiye esas değeri > Defter değeri	İndirilebilir geçici fark	Ertelenmiş vergi varlığı
Vergiye esas değeri < Defter değeri	Vergilendirilebilir geçici fark	Ertelenmiş vergi yükümlülüğü
Yükümlülükler		
Vergiye esas değeri < Defter değeri	İndirilebilir geçici fark	Ertelenmiş vergi varlığı
Vergiye esas değeri > Defter değeri	Vergilendirilebilir geçici fark	Ertelenmiş vergi yükümlülüğü

Kaynak: Örtün ve diğerleri, 2015, s. 164

Geçici farklar, bazı gelir ve giderlerin muhasebe ilkeleri ile vergi otoritesi düzenlemeleri açısından farklı zamanlarda finansal tablolara yansıtılmasının öngörülmesi sonucunda oluşan zamanlama farklılıklarından (Tekşen, 2010, s. 300) veya farklı değerlendirme yöntemleri kullanılması sonucunda ortaya çıkan değerlendirme farklılıklarından kaynaklanabilir (Yenigün & Aydemir, 2013, s. 75). Başka bir ifadeyle, geçici farklar muhasebe ilkeleri ve vergi mevzuatı uygulamalarının zamanlama ve değerlendirme yöntemi farklılıklarından kaynaklanır ve izleyen dönemlerde ortadan kalkar. Örneğin, muhasebe ilkelerine göre çalışanlar için kıdem tazminatı karşılıklarının ayrılması ve bu karşılıkların gider olarak raporlanması gerekmektedir, vergi mevzuatı açısından ise kıdem tazminatı karşılıkları henüz ödenmediği için gider olarak kabul edilmemektedir (Özkan, 2009, s. 99). Kıdem tazminatı karşılıkları izleyen dönemlerde ödendiği takdirde gider olarak gösterilebileceği için indirilebilir geçici fark oluşturur ve ertelenmiş vergi varlığı olarak raporlanır. Benzer şekilde muhasebe ilkelerine göre faiz gelirinin ait olduğu dönemde gösterilmesi gerekirken, vergi kanunlarına göre faiz ancak tahsil edildiği dönemde gelir olarak gösterilebilir ve vergilendirilebilir (Dinç, 2007, s. 32). Bu durumda faiz gelirleri tahsil edildikleri dönemde vergilendirileceği için ait oldukları

dönemde vergi matrahına eklenmeyerek vergilendirilebilir geçici farka neden olur ve ertelenmiş vergi yükümlülüğü olarak raporlanır. Sonuç olarak, geçmiş dönemlerdeki işlemler ve olaylar nedeniyle izleyen dönemlerde geri kazanılacak vergiler ertelenmiş vergi varlığı, ödenecek vergiler ise ertelenmiş vergi yükümlülüğü olarak finansal tablolara yansıtılır (Ataman ve diğerleri, 2018, s. 466).

Ertelenmiş vergi, diğer kapsamlı gelirin bir unsuru olarak doğrudan özkaynaklarda gösterildiği durumlar hariç finansal durum tablosunda ve kapsamlı kâr/zarar tablosunda raporlanır (Ergin & Ayanoglu, 2015, s. 79). Ertelenmiş vergi varlıkları finansal durum tablosunda duran varlıklarda, ertelenmiş vergi yükümlülükleri ise uzun vadeli yabancı kaynaklarda gösterilir (Bozdemir, 2014).^{***} Ertelenmiş vergi geliri, cari dönemde ortaya çıkan indirilebilir geçici farkların vergi etkisi ile dönemde ortadan kalkan vergilendirilebilir geçici farkların vergi etkisi sonucunda doğar (Örten ve diğerleri, 2015, s. 162). Ertelenmiş vergi gideri ise cari dönemde doğan vergilendirilebilir geçici farkların vergi etkisi ile dönemde ortadan kalkan indirilebilir geçici farkların vergi etkisi sonucunda oluşur (Örten ve diğerleri, 2015, s. 162). Finansal durum tablosunda yer alan ertelenmiş vergi varlığının dönem sonu ve dönem başı arasındaki net değişim tutarı ile ertelenmiş vergi yükümlülüğünün dönem sonu ve dönem başı arasındaki net değişim tutarı arasındaki fark kapsamlı kâr/zarar tablosunda ertelenmiş vergi geliri veya gideri olarak raporlanır (Ergin & Ayanoglu, 2016, s. 579). Diğer bir ifadeyle, ertelenmiş vergi varlıklarındaki net değişimin ertelenmiş vergi yükümlülüklerindeki net değişimden fazla olması durumunda ertelenmiş vergi geliri, az olması durumunda ise ertelenmiş vergi gideri oluşur. Bir işletmenin mali kârının ticari kârından daha yüksek (düşük) olması ertelenmiş vergi geliri (gideri) raporladığını ve net ertelenmiş vergi varlıklarının net ertelenmiş vergi yükümlülüklerinden fazla (az) olduğunu gösterir (Karahana Gökmen & Adıgüzel, 2019). Ertelenmiş vergi gideri ve geliri tutarlarının cari dönem vergi giderine eklenmesi sonucunda dönemin toplam vergi gideri hesaplanır (Yıldıztekin, 2013, s. 318).

Ertelenmiş vergi etkileri, zamanlama farklılıklarını esas alan gelir tablosu yöntemi ve geçici farklılıkları esas alan bilanço yöntemi olmak üzere iki temel yaklaşım ile izlenmektedir (Küçük, 2015a, s. 169). Geçici farkların kapsamının zamanlama farklarından daha geniş olmasından dolayı bazı özellikli durumların ertelenmiş vergi etkilerinin gelir tablosu yöntemi ile izlenmesi mümkün olmamaktadır (Küçük, 2015a, s. 169). Bu özellikli durumların istisnai olarak ortaya çıkmasından dolayı iki yöntem genel olarak aynı finansal sonuçları üretmektedir (Küçük, 2015b, s. 153).

^{***} Ertelenmiş vergi unsurlarının kaynaklandıkları kalemler doğrultusunda duran ve dönen varlıklar ve kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklarda gösteriminin finansal tablo kullanıcıları açısından daha faydalı bilgi sunacağı hâlihazırda tartışılan bir konudur (Bauman & Shaw, 2016).

Ertelenmiş vergi unsurları, finansal durum tablosunda duran varlıklar ve uzun vadeli yabancı kaynaklarda raporlandıklarından likidite oranları üzerinde etki oluşturmazlar (Ergin & Ayanoglu, 2015, s. 79). Ancak, finansal kaldıraç gibi finansal yapı oranlarında etki oluştururlar. Ayrıca, ertelenmiş vergi unsurlarının ertelenmiş geliri ve gideri olarak kâr/zarar tablosuna yansıtılmasından dolayı ertelenmiş vergi raporlanması dönem net kârı tutarı üzerinde etki oluşturarak aktif kârlılığı ve özkaynak kârlılığı gibi kârlılık oranlarında değişime sebep olabilir.

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ VE HİPOTEZLER

Bazı çalışmalar ertelenmiş vergi unsurlarını içerik analizi yöntemi ile incelemiş ve ertelenmiş vergi tutarlarının hangi unsurlardan kaynaklandığını, yıllara göre değişimlerini ve finansal tablolara etkilerini analiz etmiştir. Örneğin, Poterba ve diğerleri (2007) büyük ölçekli ABD şirketlerinin 1993 ve 2004 yılları arasındaki finansal raporlarını inceleyerek şirketlerin çoğunlukla net ertelenmiş vergi varlığı raporladığını ve ertelenmiş vergi unsurlarının kaynaklandığı kalemlerin işletmeler arasında oldukça farklılaştığını tespit etmiştir. Cavlak ve Cebeci (2017) çalışmalarında BİST 30 endeksinde listelenen şirketlerin 2008-2015 yılları arasında yayınladıkları finansal tablolarını incelemiş ve 2011 ve 2015 yılları dışında şirketlerin toplamda ertelenmiş vergi geliri raporladıklarını tespit etmiştir. Sözbilir ve diğerleri (2012) BİST'te listelenen bankaların finansal tablolarını 2005 ve 2013 yılları arasında incelemiş ve bankaların büyük çoğunluğunun net ertelenmiş vergi varlığı raporladığını belirlemiştir. Benzer şekilde, Cengiz ve Tosunoğlu (2017) BİST'te listelenen bankaların raporladıkları ertelenmiş vergi unsurlarını inceleyerek ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğünün finansal tablolar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Katkat Özçelik (2021) ise BİST'te gıda, içecek ve tütün sektöründe kayıtlı olan 27 şirketin 2017-2019 yılları arasında raporladıkları ertelenmiş vergi unsurlarının dönem net kârına olan etkisini incelemiş ve ertelenmiş vergilerin etkisinin çoğunlukla kârda artış ve zararda azalış şeklinde gerçekleştiğini tespit etmiştir.

Diğer çalışmalardan farklı olarak Yereli ve diğerleri (2012), ertelenmiş vergi unsurlarının finansal tablolar üzerindeki etkisini oran analizi yöntemiyle tekstil sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin 2009 yılında yayınladıkları finansal tabloları kullanarak incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, ertelenmiş vergi unsurları işletmelerin finansal yapı ve kârlılık oranlarında önemli bir değişime neden olmakta ve finansal tabloları üzerinde etki oluşturan unsurlar arasında yer almaktadır. Ergin ve Ayanoglu (2016) da oran analizi yöntemini kullanarak BİST 50 endeksinde listelenen şirketlerin 2014 yılına ilişkin raporladıkları ertelenmiş vergilerin finansal tablolarına etkisini incelemiştir. Çalışmanın sonuçları, ertelenmiş vergi raporlamasının işletmelerin finansal yapı ve kârlılık oranları üzerinde etkili olduğunu ve işletmelerin

kârlılıklarını pozitif yönde etkilediğini göstermiştir. Ataman ve diğerleri (2018) ise Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre hazırlanan finansal tablolar ile Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı'na göre hazırlanan finansal tabloları oran analizi yöntemi ile karşılaştırarak ertelenmiş vergi unsurlarının işletmelerin net kâr tutarlarını etkileyen unsurlar arasında yer aldığını belirtmişlerdir. Ayrıca, bazı çalışmalar ertelenmiş vergi ile kazanç yönetimi arasındaki ilişkiyi inceleyerek ertelenmiş vergi unsurlarının işletmelerin finansal tablolarında etkili kalemler olduklarını göstermiştir (Kasipillai & Mahenthiran, 2013).

Ertelenmiş vergi unsurlarının finansal tablolara etkisini inceleyen çalışmaların yanı sıra bazı çalışmalar ertelenmiş vergi unsurlarının türlerine göre sınıflandırılmasının (Flagmeier, 2020), finansal tablolarda sunuluş biçiminin (vadeye göre ayırım)^{****} (Bauman & Shaw, 2016) ve izlenme yönteminin (gelir tablosu ve bilanço yöntemi) (Mear ve diğerleri, 2020) finansal tablo kullanıcıları açısından nasıl algılandığını ve hisse senedi fiyatlamasını nasıl etkilediğini incelemiştir. Bu çalışmalar, ertelenmiş vergi unsurları ile ilgili bilgilerin hisse senedi fiyatlarının belirlenmesinde önemli bir role sahip olduğunu göstermiştir. Diğer bir grup çalışma ise ertelenmiş verginin gelecekte ödenecek verginin ve vergi giderinin tahmininde belirleyici bir faktör olup olmadığını araştırmıştır (Laux, 2013; Mear ve diğerleri, 2021).

Literatürde yer alan çalışmalar, ertelenmiş vergi unsurlarının finansal tablolar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve faaliyet sonuçlarını dönem kârında artış veya dönem zararında azalış olarak pozitif yönde etkilediğini göstermektedir. Kavramsal çerçevedeki tartışmalar ve literatür incelemesinde yer alan çalışmaların sonuçları doğrultusunda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

Hipotez 1. Ertelenmiş vergi unsurları işletmelerin finansal yapısını istatistiki olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

Hipotez 2. Ertelenmiş vergi unsurları kârlılık oranlarını istatistiki olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

4. ÖRNEKLEM VE METODOLOJİ

Bu çalışmada, örneklem olarak BİST 100'de işlem gören şirketler seçilmiş ve farklı faaliyet ve finansal yapıları nedeniyle aracı kurumlar, bankalar, holdingler ve yatırım şirketleri, gayrimenkul yatırım ortaklıkları, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ve sigorta şirketleri gibi mali kuruluşlar analiz dışında

^{****} Kaynaklandığı kaleme göre ertelenmiş vergi varlıklarının dönen ve duran varlıklar, ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar olarak sunulması (Bauman & Shaw, 2016).

birakılmıştır. Bu şekilde, BİST 100'de işlem gören mali kuruluşlar hariç 66 şirket örneklem olarak belirlenmiştir. Bu şirketlerin bazıları 2011 yılından sonraki yıllarda borsada işlem görmeye başladığı için finansal tabloları borsada işlem gördükleri yıldan itibaren analize dahil edilmiştir. Sonuç olarak, Tablo 2'de görüldüğü üzere toplam 626 gözlem sayısına ulaşılmıştır. Şirketlerin finansal tabloları ertelenmiş vergi unsurları açısından içerik analizi ile incelenmiştir. Şirketlerin finansal tablo ve dipnotlarına erişmek için kendi kurumsal web siteleri ya da Kamuyu Aydınlatma Platformunun sunduğu Finansal Tablolar sekmesi kullanılmıştır (KAP, 2021). Araştırmada veriler SPSS 23 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 2. Örneklem Seçimi

	Frekans
BİST 100'de işlem gören şirket sayısı	100
BİST 100'de mali kuruluşlar hariç işlem gören şirket sayısı	66
Gözlem sayısı (işletme sayısı X yıl)	660
2011-2020 yılları arasında sürekli işlem görmeyen şirket sayısı	7
2011-2020 erişilemeyen finansal rapor sayısı	34
Toplam gözlem sayısı	626

Örnekleme yer alan şirketlerin büyük çoğunluğu imalat sektöründe (%63,64) faaliyet gösterirken, diğerleri toptan ve perakende ticaret (%10,60), enerji (%7,57), ulaştırma, depolama ve haberleşme (%6,06), madencilik ve taş ocakçılığı (%4,55), teknoloji (%4,55) ve eğitim, sağlık, spor ve diğer sosyal hizmetler (%3,03) olarak farklı sektörlerde yer almaktadır. İşletmelerin sektörel dağılımına ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. İşletmelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Frekans	Yüzde
İmalat	42	63,64
Toptan ve perakende ticaret	7	10,60
Enerji	5	7,57
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	4	6,06
Madencilik ve taş ocakçılığı	3	4,55
Teknoloji	3	4,55
Eğitim, sağlık, spor ve diğer sosyal hizmetler	2	3,03
Toplam	66	100

5. ANALİZ VE TARTIŞMA

5.1. Betimleyici İstatistik

İşletmelerin raporladıkları ertelenmiş vergi unsurlarının tutarları ve türleri hem yıllar itibariyle hem de sektörlere göre incelenmiştir. Öncelikle, işletmelerin ertelenmiş vergi unsurları ile ilgili betimleyici istatistik sunulmuştur. Tablo 4’te görüldüğü üzere işletmeler ortalama olarak 125.089 bin ₺ ertelenmiş vergi varlığı, 171.032 bin ₺ ertelenmiş vergi yükümlülüğü, 43.318 bin ₺ net ertelenmiş vergi yükümlülüğü ve 9.720 bin ₺ ertelenmiş vergi geliri raporlamıştır. İşletmelerin net ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin tutar ortalaması net ertelenmiş vergi varlıkları tutar ortalamasından fazla olsa da ertelenmiş vergi varlıklarındaki net değişim tutarı ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin net değişim tutarını aşarak ortalama ertelenmiş vergi geliri ortaya çıkarmıştır.

Tablo 4. Betimleyici İstatistik (Bin ₺)

	Minimum	Maksimum	Ortalama
Ertelenmiş vergi varlığı	0	5.002.427	125.089
Ertelenmiş vergi yükümlülüğü	0	8.214.000	171.032
Net ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü	-8.211.000	5.002.427	-43.318
Ertelenmiş vergi geliri/(gideri)	-1.007.000	1.385.779	9.720

Ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülüklerinin ortalama değerlerinin yıllara göre değişimi Tablo 5’te sunulmuştur. Sonuçlara göre, işletmelerin raporladıkları ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü ortalama tutarlarının yıllar itibariyle artış gösterdiği, tüm yıllarda ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin ortalama değerinin ertelenmiş vergi varlığı ortalama değerinden yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, işletmelerin 2011 ve 2018 yılları haricindeki tüm yıllarda ortalama ertelenmiş vergi geliri raporladığı görülmektedir.

Tablo 5. Vergi Varlık ve Yükümlülüklerinin Ortalama Değerleri (Bin ₺) (2011-2020)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ertelenmiş vergi varlığı	17.960	19.423	49.051	79.674	102.566	124.088	142.274	188.142	224.846	271.271
Ertelenmiş vergi yükümlülüğü	39.608	42.559	82.273	87.281	113.418	161.265	184.919	262.906	326.267	371.051
Net ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü	-19.353	-20.681	-30.202	-7.031	-10.194	-36.050	-41.992	-73.631	-99.884	-94.157
Ertelenmiş vergi geliri/(gideri)	-10.011	1.692	22.170	26.389	13.357	6.125	11.953	-38	5.450	19.502

İşletmelerin raporladıkları ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülüklerinin ortalama değerleri sektörel bazda incelenmiş ve bulgular Tablo 6’da sunulmuştur. Ortalama tutar olarak ulaştırma, depolama ve haberleşme, teknoloji ve imalat sektörleri diğer sektörlerle göre daha yüksek düzeyde ertelenmiş vergi varlığı raporlarken ulaştırma, depolama ve haberleşme, enerji ve imalat sektörleri diğer sektörlerle göre daha fazla ertelenmiş vergi yükümlülüğü raporlamıştır. Ulaştırma, depolama ve haberleşme, enerji ve toptan ve perakende ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler net ertelenmiş vergi yükümlülüğü raporlamıştır. Ayrıca, ulaştırma, depolama ve haberleşme sektörü ortalamada ertelenmiş vergi gideri raporlayan tek sektördür. Diğer sektörlerde ise ertelenmiş vergi unsurlarının ertelenmiş vergi geliri oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 6. Sektör Bazında Vergi Varlık ve Yükümlülüklerinin Ortalama Değerleri (Bin ₺)

	Ertelemiş vergi varlığı	Ertelemiş vergi yükümlülüğü	Net vergi varlığı ve yükümlülüğü	Ertelemiş vergi geliri/(gideri)
İmalat	140.512	112.718	27.466	16.994
Toptan ve perakende ticaret	24.660	35.766	-9.995	9.543
Enerji	105.904	286.129	-140.575	15.070
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	188.240	1.216.191	-976.554	-78.279
Madencilik ve taş ocakçılığı	65.185	1.775	57.981	10.523
Teknoloji	144.393	3.797	140.595	15.458
Eğitim, sağlık, spor ve diğer sosyal hizmetler	95.376	48.187	35.392	7.092

Net vergi varlığı ve yükümlülüğü raporlayan işletme sayısının yıllara göre değişimi Tablo 7’de gösterilmiştir. Sonuçlara göre, net ertelenmiş vergi varlığı raporlayan işletme sayısı en düşük 26 olarak 2012’de, en yüksek ise 41 olarak 2020’de gerçekleşmiştir. Net vergi yükümlülüğü raporlayan işletme sayısı ise en düşük 24 olarak 2017 yılında, en yüksek ise 33 olarak 2012 yılında gerçekleşmiştir. Net vergi yükümlülüğü raporlayan işletme sayısı çok fazla değişkenlik göstermez iken net vergi varlığı raporlayan işletme sayısında örnekleme incelenen işletme sayısının artışıyla da birlikte artış olduğu gözlenmiştir. Önceki bölümlerde tutar ortalaması olarak işletmelerin daha yüksek düzeyde net ertelenmiş vergi yükümlülüğü raporladığı görülse de net ertelenmiş vergi varlığı raporlayan işletmelerin sayıca daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Net Vergi Varlığı ve Yükümlülüğü Raporlayan İşletme Sayısı (2011-2020)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam
Net ertelenmiş vergi varlığı	30	26	30	36	35	37	40	37	38	41	350
Net ertelenmiş vergi yükümlülüğü	28	33	30	25	27	27	24	28	27	25	274
Toplam	58	59	60	61	62	64	64	65	65	66	624

5.2. Ertelenmiş Vergi Tutarlarını Etkileyen Faktörler

İşletmeler tarafından en çok raporlanan ertelenmiş vergi unsurları incelenmiş ve sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir. En çok raporlanan ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü unsurlarının maddi ve maddi olmayan duran varlıklar, karşılıklar, stoklar, kullanılmamış mali zararlar, vergi avantajları, türev araçlar, ticari alacaklar ve borçlar, finansal varlıklar, gelir ve gider tahakkukları, ertelenmiş gelirler ve peşin ödenmiş giderler gibi kalemlerden oluştuğu tespit edilmiştir. Önceki çalışmalar da ertelenmiş vergiye neden olan faktörleri kıdem tazminatı, finansal araçlar, ticari alacak ve borçlar, maddi ve maddi olmayan duran varlıklar, karşılıklar, kullanılmamış mali zararlar, vergi avantajları, stoklar, hasılat ve türev araçlar olarak belirlemişlerdir (Cengiz & Tosunoğlu, 2017; Ergin & Ayanoğlu, 2016; Poterba ve diğerleri, 2007; Sözbilir ve diğerleri, 2012). Elde ettiğimiz sonuçların geçmiş yıllarda yapılan çalışmaların sonuçlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 8. En Çok Raporlanan Ertelenmiş Vergi Varlığı ve Yükümlülüğü Unsurları (N = 626)

	Ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü unsuru	Minimum	Maksimum	Frekans	%
1	Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar amortisman ve itfa payı farklılıkları	0	1	551	88,02
2	Kıdem tazminatı karşılıkları	0	1	535	85,46
3	Stoklar	0	1	440	70,29
4	Şüpheli alacak karşılığı/iptali	0	1	299	47,76
5	İzin karşılığı	0	1	285	45,53
6	Kullanılmamış mali zararlar	0	1	277	44,25
7	Dava karşılıkları	0	1	232	37,06
8	Yatırım indiriminden veya teşvikinden kaynaklanan vergi avantajı	0	1	190	30,35
9	Türev araçların gerçeğe uygun değer farkları	0	1	161	25,72
10	Ertelenmiş finansal gelirler (giderler), net	0	1	134	21,41
11	Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar yeniden değerlendirme farkları	0	1	113	18,05
12	Garanti ve montaj gider karşılıkları	0	1	110	17,57
13	Finansal varlıkların kayıtlı değeri ile vergi değeri arasındaki farklar	0	1	90	14,38
14	Çalışan hakları karşılığı	0	1	87	13,90
15	Gider karşılıkları	0	1	86	13,74
16	Ticari alacaklar ile ilgili düzeltmeler	0	1	82	13,10
17	Alacak senetleri reeskontu	0	1	72	11,50
18	Borç senetleri reeskontu	0	1	70	11,18
19	Gider tahakkukları	0	1	67	10,70
20	Ertelenmiş gelirler	0	1	59	9,42
21	Alacak ve borç reeskontu, net	0	1	58	9,27
22	Ticari borçlar ile ilgili düzeltmeler	0	1	56	8,95
23	Gelir tahakkukları	0	1	48	7,67
24	Peşin ödenmiş giderler	0	1	42	6,71
25	Yatırım amaçlı gayrimenkuller gerçeğe uygun değeri ile vergi değerleri arasında net fark	0	1	40	6,39

Ertelenmiş vergi unsurlarının yıllara göre dağılımı incelendiğinde ertelenmiş vergiye neden olan faktörlerin yıllar itibariyle çok fazla bir değişkenlik göstermediği tespit edilmiştir. Buna göre, işletmelerin raporladıkları ertelenmiş vergi unsuru türünü çok fazla değiştirmedikleri görülmektedir. Ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü unsurlarının yıllara göre dağılımına ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Ertelemiş Vergi Varlığı ve Yükümlülüğü Unsurlarının Yıllara Göre Dağılımı

Ertelemiş vergi varlığı ve yükümlülüğü unsuru	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam
Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar amortisman ve itfa payı farklılıkları	51	52	52	53	55	56	57	57	58	60	551
Kıdem tazminatı karşılıkları	50	52	52	52	54	56	55	55	54	55	535
Stoklar	41	42	42	44	46	45	46	47	43	44	440
Şüpheli alacak karşılığı/iptali	25	30	27	28	31	32	33	32	32	29	299
İzin karşılığı	26	23	24	28	29	33	32	30	29	31	285
Kullanılmamış mali zararlar	28	24	27	28	30	32	24	24	30	30	277
Dava karşılıkları	17	15	20	21	24	26	25	28	28	28	232
Yatırım indiriminden veya teşvikinden kaynaklanan vergi avantajı	11	9	11	17	22	23	26	25	23	23	190
Türev araçların gerçeğe uygun değer farkları	9	6	9	13	14	17	22	24	24	23	161
Ertelemiş finansal gelirler (giderler), net	14	15	14	14	14	14	14	14	11	10	134
Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar yeniden değerlendirme farkları	8	12	13	12	12	13	11	11	10	11	113
Garanti ve montaj gider karşılıkları	11	11	11	12	12	11	11	11	10	10	110
Finansal varlıkların kayıtlı değeri ile vergi değeri arasındaki farklar	8	10	11	10	9	9	8	8	8	9	90
Çalışan hakları karşılığı	6	7	8	9	9	9	9	9	10	11	87
Gider karşılıkları	7	9	5	6	8	9	9	11	10	12	86
Ticari alacaklar ile ilgili düzeltmeler	7	6	6	7	8	8	10	9	9	12	82
Alacak senetleri reeskontu	8	7	7	10	9	8	6	6	6	5	72
Borç senetleri reeskontu	9	7	8	9	8	8	6	5	6	4	70
Gider tahakkukları	9	8	8	7	6	5	5	6	9	4	67
Ertelemiş gelirler	5	4	6	6	6	6	6	6	6	8	59
Alacak ve borç reeskontu, net	6	8	11	5	6	6	6	4	4	2	58
Ticari borçlar ile ilgili düzeltmeler	5	4	5	5	6	7	6	6	6	6	56
Gelir tahakkukları	5	4	7	3	3	5	6	7	4	4	48
Peşin ödenmiş giderler	5	4	4	4	4	4	3	4	4	6	42
Yatırım amaçlı gayrimenkuller gerçeğe uygun değeri ile vergi değerleri arasında net fark	2	4	5	4	3	3	3	4	6	6	40

5.3. Ertelemiş Verginin İşletmelerin Finansal Yapısına Etkisi

Vergi varlığının toplam aktiflere oranı ve ertelenmiş vergi yükümlülüğünün toplam borçlar içindeki oranı, ertelenmiş vergi unsurlarının işletmelerin finansal yapısındaki etkisi ile ilgili bilgi verecektir. Ertelemiş vergi varlığının toplam aktifler içindeki payını tespit etmek amacıyla 2011-2020 yıllarını kapsayan süreçte sektör bazında ertelenmiş vergi varlığı tutarlarının toplam aktiflere oranı hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 10'da sunulmuştur. Bu sonuçlara göre, ertelenmiş vergi varlıklarının toplam aktifler içerisindeki payı %0,59 ile %2,79 arasında seyretmiş ve yıllar itibarıyla artış eğilimi göstermiştir. Yıllara göre artış gösterse de ertelenmiş vergi varlığının aktif büyüklük içerisinde ortalama olarak küçük bir paya (%1,58) sahip olduğu belirlenmiştir. Sektörel bazda incelendiğinde ise ertelenmiş vergi varlıklarının toplam aktiflere oranının eğitim, sağlık ve spor, teknoloji ve imalat sektörlerinde diğer sektörlerle göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10. Sektör Bazında Ertelemiş Vergi Varlığının Toplam Aktiflere Oranı (%) (2011-2020)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ortalama
İmalat	0,68	0,63	0,99	1,57	2,46	2,04	2	2,5	2,71	2,35	1,79
Toptan ve perakende ticaret	0,34	0,23	0,31	0,56	0,59	1,28	1,26	2,14	1,45	0,94	0,91
Enerji	0,57	0,72	1,14	1,04	0,68	2,13	2,82	1,01	1,17	2,15	1,34
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	0,55	0,56	0,51	0,48	0,38	0,37	0,64	0,71	0,78	1,13	0,61
Madencilik ve taş ocakçılığı	1,69	0,34	0,83	2,82	2,99	1,39	1,24	2,11	2,05	1,55	1,70
Teknoloji	1,45	1,47	1,87	2,22	2,17	1,83	2,3	2,17	3,21	2,61	2,13
Eğitim, sağlık, spor ve diğer sosyal hizmetler	0	0,19	0,25	0,18	0,08	3,08	3,64	4,36	5,1	8,78	2,57
Ortalama	0,75	0,59	0,84	1,27	1,34	1,73	1,99	2,14	2,35	2,79	1,58

Ertelemiş vergi yükümlülüğünün toplam borçlar içindeki payını belirlemek amacıyla 2011-2020 yılları arasında sektör bazında ertelenmiş vergi yükümlülüğü tutarlarının toplam borçlara oranı hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 11'de gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre, ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin toplam borçlar içindeki payı %1,34 ile %2,63 arasında seyretmiş, yıllara göre değişkenlik gösterse de son üç yıldır artış eğilimine girmiştir. Bu artış eğilimine rağmen ertelenmiş vergi yükümlülüğünün toplam borçlardaki ortalama payının (%1,94) düşük olduğu görülmektedir. Sektörlere göre incelendiğinde ise ertelenmiş vergi yükümlülüğünün toplam borçlara oranının enerji, ulaştırma, depolama ve haberleşme ve imalat sektörlerinde diğer sektörlerle göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, ertelenmiş vergi

unsurlarının işletmelerin finansal durum tablosunun hem varlıklar hem kaynaklar kısmında küçük bir paya sahip olduğu ve bu payın son yıllarda artış eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 11. Sektör Bazında Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğünün Toplam Borçlara Oranı (%) (2011-2020)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ortalama
İmalat	2,34	2,41	2,6	2,39	2,01	2,25	1,94	2,31	2,83	2,71	2,38
Toptan ve perakende ticaret	0,95	1,07	0,79	0,69	0,77	0,9	1,42	0,83	0,37	0,47	0,83
Enerji	1,67	2,91	3,36	2,95	1,96	3,43	2,75	5,47	6,48	9,04	4,00
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	3,11	3,06	4,13	3,66	4,46	4,23	4,74	4,11	3,96	3,66	3,91
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,04	4,54	0,08	0,36	0,79	0,83	0,28	0	0	0,02	0,69
Teknoloji	1,32	1,46	0,45	0,28	0,58	0,71	0,39	0,06	0,37	0,34	0,59
Eğitim, sağlık, spor ve diğer sosyal hizmetler	0	0	0	0	0	2,85	2,37	2,57	2,1	2,17	1,21
Ortalama	1,34	2,21	1,63	1,48	1,51	2,17	1,98	2,19	2,30	2,63	1,94

Ertelenmiş verginin işletmelerin finansal yapısına etkisi istatistik testler ile ölçülmüştür. Bu etkiyi analiz etmek için öncelikle parametrik ve parametrik olmayan testlerden hangisinin kullanılacağı tespit edilmesi gerekmektedir. Normal dağılım gösteren gruplar arasındaki farklar için parametrik testlerin, normal dağılım göstermeyen gruplar arası farklar için ise parametrik olmayan testlerin kullanılması önerilmektedir (Kılıç, 2019). Bu nedenle, ertelenmiş vergi raporlandığında hesaplanan kaldıraç oranı (toplam borçlar/toplam aktifler) ile ertelenmiş vergi raporlanmadığında hesaplanan kaldıraç oranı (toplam borçlar-ertelenmiş vergi yükümlülükleri/toplam aktifler-ertelenmiş vergi varlıkları) arasındaki farklar normallik testlerine (Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk) tabi tutulmuştur. Test sonuçlarına göre, “ H_0 : Değişkenlerin dağılımı normaldir” hipotezi kabul edilmemiştir ($p < 0,000$) ve aradaki farkların normal dağılım göstermediği ve parametrik olmayan testlerin kullanılması gerektiği belirlenmiştir.

Tablo 12. Ertelenmiş Verginin İşletmelerin Finansal Yapısına Etkisi ile İlgili Normallik Testi Sonuçları

Değişken	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik değeri	Serbestlik derecesi	Anlamlılık düzeyi (p)	İstatistik değeri	Serbestlik derecesi	Anlamlılık düzeyi (p)
Ertelenmiş vergi raporlandığında kaldıraç oranı - Ertelenmiş vergi raporlanmadığında kaldıraç oranı	0,232	619	,000	0,654	619	,000

Normallik testlerinin sonuçları doğrultusunda parametrik olmayan *Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi****** kullanılarak ertelenmiş vergi raporlandığı ve raporlanmadığı durumlarda hesaplanan kaldıraç oranları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 13'te gösterilmiştir. Sonuçlara göre, ertelenmiş vergi raporlanmadığında hesaplanan kaldıraç oranı ile ertelenmiş vergi raporlandığında hesaplanan kaldıraç oranı arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiş ($z: -2,175, p < 0, 05$) ve araştırma hipotezi, Hipotez 1, kabul edilmiştir. Ertelemiş vergi raporlanmadığında hesaplanan kaldıraç oranının ortalamasının (%58,68) ertelenmiş vergi raporlandığında hesaplanan kaldıraç oranından (%58,64) yüksek olması ertelenmiş vergi unsurlarının işletmelerin finansal yapısını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Tablo 13. Ertelemiş Vergi Geliri (Gideri) Tutarlarının İşletmelerin Finansal Yapısına Etkisi

Değişken		N	Ortalama	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	z	Anlamlılık düzeyi (p)
Ertelemiş vergi raporlandığında kaldıraç oranı - Ertelemiş vergi raporlanmadığında kaldıraç oranı	Negatif sıra	313	%58,64	345,18	105.626	-2,175	,030
	Pozitif sıra	306	%58,68	275,60	86.264		
	Toplam	619					

5.4. Ertelemiş Verginin Kârlılık Oranlarına Etkisi

Ertelemiş vergi geliri (gideri) tutarının dönem net kârını ne yönde etkilediği analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 14'te gösterilmiştir. Sonuçlara göre, işletmelerin çoğunluğu ertelenmiş vergi geliri raporlamış (%58,55) ve ertelenmiş vergi raporlaması dönem kârını artırıcı bir etki oluşturmuştur.

Tablo 14. Ertelemiş Vergi Geliri (Gideri) Tutarının Dönem Kârına Etkisi

Değişim	Frekans	%
Kârda artış	284	45,81
Zarardan kâra geçiş	11	1,77
Zararda azalış	68	10,97
Pozitif yönde etki	363	58,55
Kârda azalış	236	38,06
Kârdan zarara geçiş	2	0,32
Zararda artış	19	3,07
Negatif yönde etki	257	41,45
Toplam	620	100

***** İlgili iki grup arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlılık analizi için parametrik olmayan *Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi* kullanılmaktadır (Bryman & Cramer, 2009, s. 147).

Ertelenmiş vergi raporlamasının işletmelerin dönem net kârına ve kârlılık oranlarına (aktif kârlılığı ve özkaynak kârlılığı) etkisi istatistiki testler ile incelenmiştir. Bu amaçla, ertelenmiş vergi raporlandığında ve raporlanmadığında ortaya çıkan kâr tutarları ve kârlılık oranları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Bu analizden önce ertelenmiş vergi raporlandığında oluşan dönem kârı ile ertelenmiş vergi raporlanmadığında oluşan dönem kârı ^{*****}, ertelenmiş vergi raporlandığında hesaplanan aktif kârlılığı ile ertelenmiş vergi raporlanmadığında hesaplanan aktif kârlılığı ve ertelenmiş vergi raporlandığında hesaplanan özkaynaklar kârlılığı ile ertelenmiş vergi raporlanmadığında hesaplanan özkaynak kârlılığı arasındaki farklar normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk) ile incelenmiştir. Tablo 15’te sunulan sonuçlar doğrultusunda “ H_0 : Değişkenlerin dağılımı normaldir” hipotezi kabul edilmemiştir ($p < 0,000$) ve aradaki farkların normal dağılım göstermediği ve parametrik olmayan testlerin kullanılması gerektiği belirlenmiştir.

Tablo 15. Ertelenmiş Vergi Geliri (Gideri) Tutarının Dönem Net Kârına ve Kârlılık Oranlarına Etkisi ile İlgili Normallik Testi Sonuçları

Değişken	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik değeri	Serbestlik derecesi	Anlamlılık düzeyi (p)	İstatistik değeri	Serbestlik derecesi	Anlamlılık düzeyi (p)
Ertelenmiş vergi raporlandığında dönem kârı - Ertelenmiş vergi raporlanmadığında dönem kârı	0,298	620	,000	0,445	620	,000
Ertelenmiş vergi raporlandığında aktif kârlılığı - Ertelenmiş vergi raporlanmadığında aktif kârlılığı	0,232	620	,000	0,593	620	,000
Ertelenmiş vergi raporlandığında özkaynak kârlılığı - Ertelenmiş vergi raporlanmadığında özkaynak kârlılığı	0,320	619	,000	0,292	619	,000

Normallik testlerinin sonuçları doğrultusunda parametrik olmayan *Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi* kullanılarak ertelenmiş vergi raporlandığı durumda hesaplanan kârlılık oranları ile ertelenmiş vergi raporlanmadığında hesaplanan kârlılık oranları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 16’da gösterilmiştir. Analiz sonuçları ertelenmiş vergi raporlandığında ve

***** Dönem kârına ertelenmiş vergi geliri raporlanmışsa çıkarılarak, ertelenmiş vergi gideri raporlanmışsa eklenerek hesaplanmıştır.

raporlanmadığında hesaplanan dönem kârı tutarının (z: -4,305, $p < 0,000$), aktif kârlılığının (z: -4,084, $p < 0,000$) ve özkaynak kârlılığının (z: -4,832, $p < 0,000$) istatistiki olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermiştir ve araştırma hipotezi, Hipotez 2, kabul edilmiştir. Ertelemiş vergi raporlandığında hesaplanan dönem kârının, aktif kârlılığının ve özkaynak kârlılığının ortalama değerlerinin ertelenmiş vergi raporlanmadığı duruma göre daha yüksek olması, ertelenmiş verginin dönem net kârı üzerinde pozitif yönde bir etki oluşturduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, ertelenmiş vergi unsurları kapsamlı kâr/zarar tablosuna çoğunlukla ertelenmiş vergi geliri olarak yansımakta ve dönem net kârının daha yüksek tutarlarda gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Tablo 16. Ertelemiş Vergi Geliri (Gideri) Tutarının Dönem Net Kârına ve Kârlılık Oranlarına Etkisi

Değişken	Ortalama		N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	z	Anlamlılık düzeyi (p)
Ertelemiş vergi raporlandığında dönem kârı - Ertelemiş vergi raporlanmadığında dönem kârı	368.430 bin ₺	Negatif sıra	259	297,48	77.047	-4,305	,000
	358.616 bin ₺	Pozitif sıra	361	319,84	115.464		
		Toplam	620				
Ertelemiş vergi raporlandığında aktif kârlılığı - Ertelemiş vergi raporlanmadığında aktif kârlılığı	% 6,71	Negatif sıra	276	282,72	78.031	-4,084	,000
	% 6,40	Pozitif sıra	344	332,79	114.479		
		Toplam	620				
Ertelemiş vergi raporlandığında özkaynak kârlılığı - Ertelemiş vergi raporlanmadığında özkaynak kârlılığı	% 12,18	Negatif sıra	247	279,87	69.128	-4,832	,000
	% 11,18	Pozitif sıra	351	313,31	109.973		
		Toplam	598				

Aktif ve özkaynak kârlılığındaki değişimin hangi unsurlar sonucunda kaynaklandığı incelenmiş ve sonuçlar Tablo 17’de sunulmuştur. Sonuçlara göre aktif ve özkaynak kârlılığında artış olan işletmelerin çoğunlukla net ertelenmiş vergi varlığı raporladığı, azalış olan işletmelerin ise net ertelenmiş vergi yükümlülüğü raporladığı görülmektedir. İşletmelerin ertelenmiş vergi varlığı/geliri raporlamaları durumunda kârlılık oranları olumlu yönde etkilenecek, ertelenmiş vergi yükümlülüğü/gideri raporlamaları durumunda ise tam tersi etkiler ortaya çıkacaktır (Ergin & Ayanoglu, 2015, s. 81). Bu sonuç, işletmelerin çoğunluğunda net ertelenmiş vergi varlıklarındaki değişimin net ertelenmiş vergi yükümlülüklerindeki değişimden fazla gerçekleşerek ertelenmiş vergi geliri ortaya çıkardığını göstermektedir.

Tablo 17. Kârlılık Oranlarında Oluşan Değişimi Etkileyen Ertelemiş Vergi Unsurları

	Aktif kârlılığında değişim			Özkaynak kârlılığında değişim		
	Artış	Azalış	Toplam	Artış	Azalış	Toplam
Net ertelenmiş vergi varlığı	205	144	349	223	106	329
Net ertelenmiş vergi yükümlülüğü	139	132	271	128	141	269
Toplam	344	276	620	351	247	598

6. SONUÇ

Vergi mevzuatına göre hesaplanan mali kâr ile finansal raporlama standartlarına göre hesaplanan ticari kâr arasında sürekli ve geçici farklar oluşur. Geçici farklar izleyen dönemlerde indirilebilir geçici farklar olarak ertelenmiş vergi varlığı, vergilendirilebilir farklar olarak ertelenmiş vergi yükümlülüğü doğurur. Son yıllarda ertelenmiş vergi unsurları tutar olarak önemli bir artış göstermiştir. Bu durum, ertelenmiş vergi unsurlarını etkileyen faktörleri ve ertelenmiş vergi unsurlarının finansal tablolara etkisinin analizini önemli kılmaktadır. Bu çalışma, BİST 100’de işlem gören mali kuruluşlar haricindeki işletmelerin 2011-2020 yılları arasındaki finansal tablolarını ertelenmiş vergi unsurları açısından incelemiş ve ertelenmiş vergi unsurlarının oluşmasına neden olan faktörleri ve ertelenmiş vergi unsurlarının işletmelerin finansal yapı ve kârlılık oranlarına etkisini analiz etmiştir.

Çalışma sonuçları, ertelenmiş verginin maddi ve maddi olmayan duran varlıklar, karşılıklar, stoklar, kullanılmamış mali zararlar, vergi avantajları, türev araçlar, ticari alacaklar ve borçlar, finansal varlıklar, gelir ve gider tahakkukları, ertelenmiş gelirler ve peşin ödenmiş giderler gibi faktörlerden kaynaklandığını göstermiştir. Sektörel bazda incelendiğinde, ertelenmiş vergi varlıklarının toplam aktifler içindeki payının eğitim, sağlık ve spor, teknoloji ve imalat sektörlerinde diğer sektörlerle göre daha yüksek olduğu, ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin toplam borçlar içindeki payının ise enerji, ulaştırma, depolama ve haberleşme ve imalat sektörlerinde diğer sektörlerle göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sonuçlar, teknoloji, madencilik ve taş ocakçılığı, eğitim, sağlık ve spor ve imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin net ertelenmiş vergi varlığı, ulaştırma, depolama ve haberleşme, enerji ve toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ise net ertelenmiş vergi yükümlülüğü raporladığını ortaya koymuştur. Ayrıca, ulaştırma, depolama ve haberleşme sektörünün ortalama olarak en yüksek tutarda net ertelenmiş vergi yükümlülüğü raporlayan sektör ve ertelenmiş vergi gideri raporlayan tek sektör olduğu tespit edilmiştir. Bir işletmenin net ertelenmiş vergi varlığı raporlaması vergi giderinin tespitinde kullanılacak olan mali kârının

muhasebe ilkeleri doğrultusunda hesaplanan ticari kârından yüksek olduğunu ve vergiden kaçınmadığını, net ertelenmiş vergi yükümlülüğü raporlaması ise ticari kârının mali kârından daha yüksek olduğunu ve tahakkuk yoluyla vergiden kaçındığını gösterir (Karahan Gökmen & Adıgüzel, 2019). Bu sonuçlara göre, ulaştırma, depolama ve haberleşme sektöründe yer alan işletmelerin vergiden kaçınma veya vergi giderlerini erteleme eğiliminde oldukları söylenebilir.

Ertelenmiş verginin finansal tablolara etkisi ile ilgili analiz sonuçlarına göre, işletmelerin çoğunlukla ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi geliri raporladığı ve bunun sonucunda ertelenmiş vergi unsurlarının finansal yapı ve kârlılık oranlarında olumlu yönde bir etki oluşturduğu tespit edilmiştir. Wilcoxon testi sonuçları ertelenmiş vergi unsurlarının finansal yapı ve kârlılık oranlarında oluşturduğu olumlu etkinin istatistiki olarak anlamlı olduğunu göstermiştir. Çalışma sonuçları, gıda, içecek ve tütün sektöründe faaliyet gösteren işletmeleri inceleyen Katkat Özçelik (2021)'in ve BİST 50'de işlem gören işletmeleri inceleyen Ergin ve Ayanoglu (2016)'nın elde ettiği sonuçlar ile uyumlu iken, Yereli ve diğerleri (2012)'nin tekstil sektöründe faaliyet gösteren işletmeler üzerinde gerçekleştirdiği araştırma sonuçları ile uyumsuzdur. Buna göre, elde edilen sonuçların incelenen sektör, seçilen örneklem ve araştırma kapsamına alınan yıllara göre farklılaşabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Katkat Özçelik (2021) ertelenmiş vergi gelirlerinin kazanç yönetiminde pozitif yönde bir etki ertelenmiş vergi giderlerinin ise negatif bir etki oluşturması sonucunda kâr yönetiminde kullanabileceklerini belirtmiştir. Kâr, işletmelerin verimliliğinin ölçülmesinde, vergilendirilmesinde ve kâr dağıtım politikasının belirlenmesinde çok önemli bir role sahiptir. Bu çalışma, ertelenmiş vergi unsurlarının işletmelerin finansal yapısında, kâr tutarlarında ve oran analizindeki etkisini tespit ederek finansal tablo kullanıcılar açısından önemini göstermiştir.

Gelecekteki çalışmalar, ertelenmiş vergi unsurları ile kazanç yönetimi arasındaki ilişkiyi analiz edebilir ve kurumsal yönetim etkinliğinin bu ilişkiye olan etkisini inceleyebilir. Ayrıca, gelecekteki çalışmalar ertelenmiş vergi unsurlarını ve finansal tablolara etkisini farklı ülkelerden edinilen örneklemle inceleyerek ertelenmiş vergi raporlamasına ilişkin farklı ülke uygulamalarını karşılaştırabilir. Ertelenmiş vergi unsurlarının işletmeler açısından izleyen dönemlerdeki vergi giderini ve vergi otoritesi açısından vergi gelirini tahmin etmedeki rolü araştırılabilecek önemli bir konudur.

YAZARIN BEYANI

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın Etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve de finansal destek alınmamıştır.

AUTHOR'S DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

KAYNAKÇA

- Aisbitt, S. (2002). Tax and accounting rules: some recent developments. *European Business Review*, 14(2), 92-97. <https://doi.org/10.1108/09555340210420064>
- Akdoğan, N., & Sultanoğlu, B. (2018). Kar tanımının muhasebe kuramındaki gelişimi ve günümüzde finansal raporlardaki sunumunun karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(Özel Sayı), ös641-ös677. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mbdd/issue/42789/518342>
- Ataman, B., Gökçen, G., & Cavlak, H. (2018). Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne (MSUGT'ye) göre hazırlanan finansal tabloların Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı'na (BOBİ FRS'ye) uyarlanması ve rasyo yöntemi ile analizi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 458-477. <https://doi.org/10.29106/fesa.424763>
- Bauman, M. P., & Shaw, K. W. (2016). Balance sheet classification and the valuation of deferred taxes. *Research in Accounting Regulation*, 28(2), 77-85. <https://doi.org/10.1016/j.racreg.2016.09.004>
- Bozdemir, E. (2014). Gerçeğe uygun muhasebenin ertelenmiş vergiler üzerindeki etkisi. *Mali Çözüm Dergisi*, 24(121), 77-105. <https://lnk.trdizin.gov.tr/N2E4>
- Bryman, A., & Cramer, D. (2016). *Quantitative data analysis with SPSS 14, 15 & 16: A guide for social scientists*. Routledge, London.
- Cavlak, H., & Cebeci, Y. (2017). Ertelenmiş vergi unsurlarının analizi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 48-60. <https://dergipark.org.tr/en/pub/fesa/issue/30826/322902>
- Cengiz, S., & Tosunoğlu, B. (2017). Ertelenmiş vergiye neden olan faktörlerin incelenmesi: bankacılık sektöründe bir uygulama. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(7), 67-81.
- Diñç, E. (2007). Muhasebe ve vergi kuralları arasındaki ilişki ve gelir vergileri (TMS 12) standardının muhasebe uygulamalarına etkisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 21-48. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesiibd/issue/5885/77846>
- Ergin, N. E., & Ayanoğlu, Y. (2015). Ertelenmiş vergilerin finansal tablo kullanıcıları açısından önemi. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 1(1), 77-104. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gjeb/issue/7238/95326>

- Ergin, N. E., & Ayanoglu, Y. (2016). Ertelenmiş vergilerin finansal tablolar üzerindeki etkilerinin oran analizi yöntemi kullanılarak incelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(3), 575-603. <https://dergipark.org.tr/pub/mbdd/issue/54714/747305>
- Flagmeier, V. (2020). The information content of deferred taxes under IFRS. *European Accounting Review*, 31(2), 495-518. <https://doi.org/10.1080/09638180.2020.1826338>
- Gökçen, G., Ataman, B., & Çakıcı, C. (2011). *Türkiye Finansal Raporlama Standartları uygulamaları*. Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- KAP. (2021). <https://www.kap.org.tr> (Erişim Tarihi: 22.04.2021).
- Karahan Gökmen, M., & Adıgüzel, H. (2019). Vergiden kaçınmak kolay mı? *Mali Çözüm Dergisi*, 29(154), 53-70. <https://lnk.trdizin.gov.tr/N2E5>
- Kasipillai, J., & Mahenthiran, S. (2013). Deferred taxes, earnings management, and corporate governance: Malaysian evidence. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 9(1), 1-18. <https://doi.org/10.1016/j.jcae.2013.03.001>
- Katkat Özçelik, M. (2021). Ertelenmiş vergilerin dönem net kârına etkisinin analizi. *Mali Çözüm Dergisi*, 31(164), 59-82. <https://lnk.trdizin.gov.tr/N2Fh>
- KGK (2019). *TMS 12 Gelir Vergileri*. [https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2021/Mavi_Kitap/TMS%2012\(1\).pdf](https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2021/Mavi_Kitap/TMS%2012(1).pdf) (Erişim Tarihi: 22.04.2021).
- Kılıç, M. (2019). Borsa İstanbul şirketlerinin kapsamlı gelir raporlama uygulamaları üzerine bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 14(54), 127-140. <https://doi.org/10.19168/jyasar.473809>
- Küçük, E. (2015a). Diğer kapsamlı kâr/zarar tablosu hesaplarının ertelenmiş vergi etkisi: özellikli durumların değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 167-201. <https://dergipark.org.tr/en/pub/deuiibfd/issue/22716/242447>
- Küçük, E. (2015b). Ertelenmiş vergi etkilerinin izlenmesinde alternatif yaklaşımlar: duran varlığın ek taahhütte bulunularak iktisabı örnek uygulaması. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(1), 135-154. <https://lnk.trdizin.gov.tr/N2Fj>
- Laux, R. C. (2013). The association between deferred tax assets and liabilities and future tax payments. *The Accounting Review*, 88(4), 1357-1383. <https://doi.org/10.2308/acrr-50417>

- Mear, K., Bradbury, M., & Hooks, J. (2020). Is the balance sheet method of deferred tax informative? *Pacific Accounting Review*, 32(1), 20-31. <https://doi.org/10.1108/PAR-02-2019-0020>
- Mear, K., Bradbury, M., & Hooks, J. (2021). The ability of deferred tax to predict future tax. *Accounting and Finance*, 61(1), 241-264. <https://doi.org/10.1111/acfi.12564>
- Örten, R., Kaval, H., & Karapınar, A. (2015). *Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları 2016 TMS – TFRS*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Özerhan, Y., & Yanık, S. (2015). *Açıklamalı ve örnek uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları*. TÜRMOB Yayınları, Muhasebe Denetim Basım Yayın A.Ş., Ankara.
- Özkan, A. (2009). TMS-12 Gelir Vergileri Standardına göre ertelenmiş vergiler ve muhasebe uygulamaları. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(1), 97-112. <https://dergipark.org.tr/en/pub/erciyesiibd/issue/5889/77900>
- Poterba, J., Rao, N., & Seidman, J. (2007). *The significance and composition of deferred tax assets and liabilities*. National Bureau of Economic Research Working Paper Series. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w12923/revisions/w12923.rev0.pdf (Erişim Tarihi: 10.04.2021).
- Sözbilir, H., Kula, V., & Baykut, E. (2015). A research on deferred taxes: a case study of BIST listed banks in Turkey. *European Journal of Business and Management*, 7(2), 1-9.
- Tekşen, Ö. (2010). TMS-12 Gelir Vergileri Standardına göre ertelenmiş verginin incelenmesi ve muhasebeleştirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 297-317. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sduiibfd/issue/20827/223032>
- Yenigün, T., & Aydemir, O. (2015). TMS/TFRS uygulamalarının oran analizine muhtemel etkileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 65, 63-80. <https://doi.org/10.25095/mufad.396516>
- Yereli, A., Kayalı, N., & Yeğinboy, Y. (2012). TMS-12 Gelir Vergileri Standardına Göre ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüklerinin muhasebeleştirilmesi ve mali tablolar üzerindeki etkisi. *Dayanışma Dergisi*, Nisan 2012, 114, 16-25.
- Yıldıztekin, İ. (2013). TMS-11 ve 12 standardı kapsamında ertelenmiş vergilere ilişkin muhasebe kayıtları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 295-320. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/2832/38496>